

Co-funded by the Rights, Equality & Citizenship Programme of the European Union

Rīga, 29.06.2017.

Vardarbībai pret sievieti nav noteikta vecuma. Vecāka gadagājuma sievietes visbiežāk par piedzīvoto vardarbību nerunā, statistika rāda, ka pasaulē 80% gadījumu sievietes par piedzīvoto nevienam neziņo.

MARTAs diskusijas ar Latvijas mediķiem - ārstiem, ģimenes ārstiem, neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta ārstiem, mājaprūpes speciālistiem, kuri savās praksēs ik dienas saskaras ar vecāka gadagājuma sievietēm, kuras ikdienā piedzīvo vardarbību, atklāj, ka, iespējams, Latvijā to sieviešu skaits, kuras neziņo par vardarbību, varētu būt vēl lielāks.

MARTA aicināja mediķus ES WHOSEFVA projekta *“Darbs veselības aprūpes organizācijās, lai atbalstītu vecāka gadagājuma sievietes, kas cietušas no vardarbības”* ietvaros uz Apaļā galda diskusiju P. Stradiņa medicīnas koledžā, kurā ārsti norādīja, ka akūti ir nepieciešams sniegt informāciju, lai vecāki cilvēki atpazītu pret sevi vērsto vardarbību un iedrošinātu cilvēkus neslēpt notikušo.

Ārsti, kuri praktizē vairākos Latvijas rajonos bija vienprātis, ka vardarbība pret sievieti ir vienlīdz izplatīta visur Latvijā. Sievietes gan laukos, gan pilsētās baidās atklāt vardarbību, slēpj notikušo un nelabprāt par to runā arī ar savu ģimenes ārstu vai aprūpētāju. Gadījumos, kad sievietes nespēj noslēpt vardarbības sekas, viņas kategoriski prasa, lai netiktu ziņots policijai. Sievietes lūdz sniegt medicīnisko palīdzību, bet, ja ārsts ziņos policijai, viņas draud izdarīt pašnāvību vai vairs nesaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību.

Neatliekamās palīdzības ārste no Rīgas, kura dienestā strādā jau 30 gadus, atzīst, ka ik dienas nākas saskarties ar vardarbībā cietušām sievietēm un gandrīz vienmēr sievietes lūdz neziņot policijai, taču medicīnas personālam ir pienākums ziņot, kaut, ja cietusī neraksta iesniegumu policijai, krimināllieta netiek uzsākta. Neatliekamās palīdzības ārsti dažos gadījumos cietušām sievietēm iesaka pakalpojumus, lai sievietes varētu saņemt palīdzību.

Latvijā ir izteikta tendence, ka īpaši gados vecākas sievietes krīzes situācijās nesauc policiju, bet sauc neatliekamo palīdzību. Kopumā var teikt, ka katrā otrajā izsaukumā, uz kuru izsauc vecākas sievietes, var domāt par notikušu vardarbību.

Neatliekamās palīdzības personāls, atzīst, ka ļoti sarežģīta ir situācija sieviešu patversmēs, kur pārsvarā uzturas vecāka gadagājuma sievietes. Mediķiem, kurus sociālie darbinieki izsauc uz patversmi trūkst informācijas, kā sievietes tur nonāk. Iemesli ir dažādi - uz ielas vai mājās gūtas traumas, bieži sievietes nonāk patversmē, jo viņas ir izdzītas no mājām.

Mājasprūpes speciālistu vērojumi liecina, ka vecāka gadagājuma sievietes visbiežāk cieš no emocionālās, ekonomiskās un seksuālās vardarbības. Gadījumi ir dažādi, piemēram, vecāku sievieti, kura ir strādājusi par auklīti, ilgstoši seksuāli izmantojis pieskatāmo bērnu tēvs. Viņa atteicās ziņot, uzsverot, ka jaunajai ģimenei ir sarežģīti un finansiāli grūti apstākļi. Neatliekamās palīdzības praksē ir gadījums, kad vairāk kā 80 gadus vecu sievieti ar pudeli izvarojis mazdēls. Arī šī sieviete neziņoja par notikušo, sargājot ģimenes attiecības.

Kā uzsver speciālisti, šobrīd ļoti izplatīta ir ekonomiskā un emocionālā vardarbība, kad dēli un aizvien biežāk mazdēli atņem vecajām sievietēm pensiju, aptuveni pusē šo gadījumu tikusi novērota arī fiziskā vardarbība. Tie ir gadījumi, kurus pamana medicīnas darbinieki, bet pašas sievietes nesūdzas, jo notikušo pieņem kā *'savu likteni'*, nesaprotot, ka tā ir vardarbība un neapzinoties savas tiesības.

"Varbūt paies 20 – 30 gadi līdz sievietes spēs par piedzīvoto runāt, saprast un ziņot. Sievietes ir iemācītas nevērsties pret saviem ģimenes cilvēkiem. Ir gadījumi, kad ziņo kaimiņi, vai kādi citi tuvi cilvēki. Praksē nākas saskarties ar situācijām, kad vecāku sieviešu bērniem un mazbērniem trūkst sociālās un komunikācijas prasmes, līdz ar to attiecības ģimenē ir destruktīvas un sievietes sargā ģimenes godu," saka viena no ģimenes ārstēm.

Parasti cietušās sievietes notikušajā vaino sevi, uzskatot, ka ir *slikta sieva savam vīram*, nespēj būt laba māte savam bērnam, viņas bieži ir ekonomiski atkarīgas no vīra un ir pārliecinātas, ka *nav spējušas izpildīt vīra prasības*, tāpēc vīrs ir viņu piekāvis. Ārsti min gadījumus, kad sievietēm ir radušies kustību un runas traucējumi, ir uzsākta krimināllieta, bet sievietes atsakās no tālākā procesa, jo izjūt atkarību no vīra. Ārsti ir novērojuši, ka vīrietis sagaida sievieti pie ārsta kabineta durvīm, apmaksā medicīnas pakalpojumus un kopā ar sievieti dodas mājās.

Latvijas lauku ģimenes ārsti ir pārliecināti, ka vardarbībai ir tieša saikne ar grūto ekonomisko situāciju, kas liedz cilvēka cienīgu novecošanu un neļauj apmierināt ikdienas vajadzības. Šobrīd ir izveidojies tāds ģimenes modelis, kurā ir grūti iejaukties, kaut ir zināms, ka dēls sit māti. Ārsti nevar iejaukties ģimenē, piedāvājot meklēt palīdzību, bet sievietes nepiekrīt, baidoties piedzīvot atkal jaunu vardarbību. Vecāka gadagājuma sievietes nerunā arī par piedzīvotu vardarbību jaunībā. Sievietes ļoti baidās atklāt patiesību par vardarbību.

Mūsdienu medicīna ļauj pagarināt cilvēku dzīves ilgumu, bet tas rada jaunas problēmas – vecie cilvēki tiek ievietoti pansionātos vai atstāti novārtā, tā pakļaujot viņus emocionālai vardarbībai. Tāpēc akūti ir nepieciešams psihologa atbalsts gados vecākām sievietēm, kā tas ir citviet Eiropā. Primārās aprūpes praksē ir vajadzīgs psihologs, uzskata ģimenes ārsti, bet neslēpj, ka vecāka gadagājuma sievietes izpratnes trūkuma dēļ ļoti baidās no psihologa. Gados vecākām sievietēm Latvijā ārsti bieži novēro pašnāvības domas, tieši sievietēm biežāk parādās depresīvas iezīmes un trauksme, jo ir milzīga ikdienas slodze un vainas sajūta par to, ka netiek galā ar saviem pienākumiem.

Ārsti ir pārliecināti, ka svarīgākā ir sabiedrības izglītošana un informētība, jo ir svarīgi atpazīt problēmu un apzināties, ka tā ir vardarbība.